

Пословна активност привредних субјеката у Републици Србији

II
квартал
-реализација-

20
24.

III
квартал
- очекивања -

20
24.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

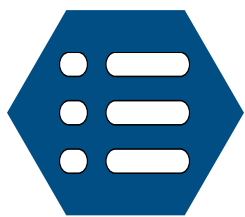
Извештај о трендовима у пословној активности привредних субјеката припрема се ради бољег разумевања околности у којима послује привреда на домаћем тржишту. Детаљно се сагледавају пословне перформансе почев од промета, искоришћености капацитета, преко спољнотрговинске активности и запослености, до инвестиција нефинансијске пословне економије.

Учешће привредних субјеката у анкети је добровољно и стога захваљујемо свима који су својим детаљним одговорима обезбедили прецизан увид у услове пословања на домаћем тржишту, остварене резултате у претходном периоду и очекивања за наредни период. Тиме је обезбеђен увид у ставове и мишљења привредника о условима пословања и очекивањима за наредни период.

Спровођењем анкете о пословној активности домаће привреде, Привредна комора Србије настоји да унапреди квалитет анализе кретања на домаћем тржишту, а посебно анализе фактора који утичу на понуду и тражњу за робом и услугама у земљи, као и оцену пословања са иностранством.

Резултати анкете, уз редовно праћење и ажурирање статистичких података, укључујући и систематизацију квалитативних информација о промету, спољнотрговинском пословању, запослености, инвестицијама и приступу изворима финансирања, представљају основ за увид у кретања на домаћем тржишту. Анкета је креирана с циљем објективног приказа очекивања и проблема с којима се привреда оперативно сусреће у пословању. Поред тога, резултати анкете обезбеђују систематичан увид у услове пословања на домаћем тржишту из угла привредних субјеката, као и о ефектима мера економске политике и реализованих подстицаја државе. На основу свега наведеног, резултати анкете су од значаја за иницијативе коморског система Србије и привредне субјекте при дефинисању пословне политике на микронивоу у наредном периоду.

Информације добијене анкетом Привредна комора Србије користи као важан извор информација за заступање интереса привреде пред надлежним институцијама у земљи и иностранству. Сходно томе, увид у кретања пословне активности привредних субјеката олакшава разумевање промена у овом макроекономском сегменту и на тај начин даје битан допринос процесу креирања јавних политика и квалитетном доношењу одлука и стратегија.

Садржај:

Резиме	4
Пословна активност привредних субјеката	6
Пословне перформансе	
Искоришћеност капацитета и унапређење услова пословања	
Спољнотрговинска активност	
Могућности за увозну супституцију	
Ликвидност	
Радна снага	
Методолошке напомене	19
Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације	21

Резиме

Друга половина 2024. године у знаку ублажавања монетарних услова на светском тржишту

Иако светска привреда показује знакове отпорности у 2024. години, уз стабилан али спор опоравак, вишедимензионална криза која практично траје од 2020. године (пандемија, инфлација, рат у Украјини) значајно лимитира потенцијал за привредни раст, посебно на простору европског континента. Према последњем свеобухватном извештају ММФ-а из априла текуће године, глобалну привреду ове и наредне године очекује годишњи раст од 3,2% БДП-а, што представља минималну ревизију навише у односу на претходни извештајни период (јануар 2024.). Инфлација, која је значајно ограничила инвестициону активност током прошле године, се постепено враћа у оквире на глобалном нивоу (око 2,5%), али последице пораста цена се и даље осећају. Ипак, повољан тренд инфлације води ка стицању услова за релаксацију монетарне политике водећих централних банака, односно смањење каматних стопа. Ниске стопе раста у Еврозони су утицале на пожуривање ЕЦБ да прекине са рестриктивном политиком и отпочне смањење каматних стопа, као меру инвестиционог подстицаја, пре САД-а, као главног покретача светског финансијског тржишта, и пре него што се инфлација спустила у оквир циља од 2%. Тренутни нивои референтне каматне стопе ЕЦБ је 4,25%, што је за цео процентни поен ниже од стопе америчког ФЕД-а која се креће у распону 5,25-5,5%. Ипак, велики проблем за већи и интензивнији раст привредне активности у овом економском блоку представља анемичан раст највеће економије Еврозоне, Немачке. Аналитичари Блумберга пореде привреду Немачке са „професионалним, врло квалитетним фудбалером, који након серије повреда у неколико претходних година сада споро враћа форму“, а на то треба додати „а време пролази док конкуренција у виду других играча пристиже“.

У периоду јануар–јун 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, инфлација је износила 5,0%, што показује да се она вратила у циљани опсег, након што је од априла прошле године у континуираном паду. Успоравање инфлације, које ће се, према јунској пројекцији НБС, наставити резултат је ефеката досадашњег заостравања монетарне политике, пада инфлационих очекивања, ублажавања трошkových притиска и даљег смањења увозне инфлације. Дезинфлаторно дејство има и агрегатна тражња, пре свега због спорог глобалног привредног раста. Ипак, њено дејство је мање дезинфлаторно у односу на претходну пројекцију због већег пројектованог раста инвестиција и потрошње.

Привреда Србије, мерена стопом реалног раста бруто домаћег производа, остварила је раст од 4,7% у првом тромесечју 2024. године, којим се учвршћује пројекција овогодишњег раста од 3,5%, са тенденцијом даљег убрзања у наредној години (на 4,5%), што је у складу са пројекцијама ММФ-а из априла. Према најновијој пројекцији Народне банке, очекује се убрзање раста реалног БДП-а Србије у овој години у распону од 4,0 до 5,0%, с централном вредношћу пројекције од 4,5%. Раст ће у 2024. години водити домаћа тражња, при чему ће већој приватној потрошњи допринети наставак раста запослености и зарада, а расту инвестиција реализација пројеката у области саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре.

Ситуација на тржишту рада се може окарактерисати као стабилна, с тим да успоравање инфлације повећава реални раст просечне зараде. Регистрована запосленост током првог квартала 2024. године је додатно ојачана, док је стопа незапослености у првом кварталу достигла 9,4%.

Претњу по остваривање циљане стопе раста у 2024. години представљају: последице инфлације на део становништва који има испод-просечна примања, спора економска динамика кључних трговинских партнера, осетљив систем производње електричне енергије, релативно високи трошкови задуживања за грађане и привреду, недостатак радне снаге у појединим привредним гранама, спољнополитички притисци, регионални политички спорови, стагнација ЕУ интеграција итд.

Као резултат устаљене сарадње са компанијама, Привредна комора Србије представља нови извештај „Пословна активност привредних субјеката у Републици Србији“, реализација другог квартала 2024. године и очекивања за трећи квартал 2024. године. Посебно се цени допринос сваке од око 1.600 компанија из репрезентативног узорка, које су својим подацима и пројекцијама допринели реалном сагледавању актуелне економске ситуације у земљи.

Пословна активност привредних субјеката

Пословне перформансе

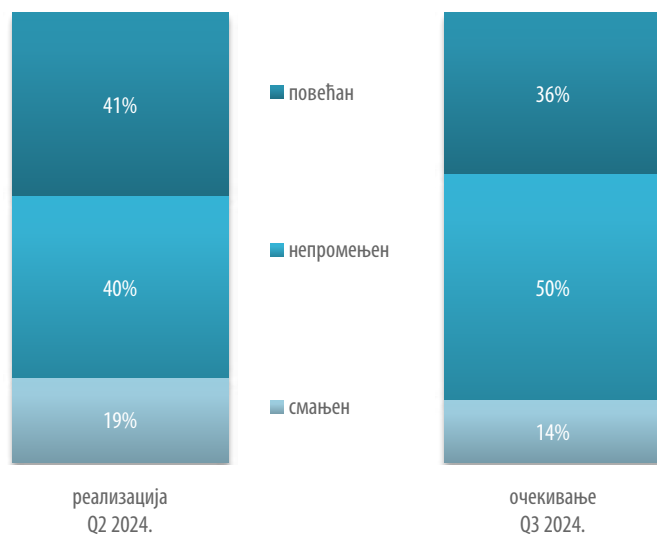
Српска привреда је у другом кварталу текуће године, према ПКС анкети, забележила стабилне пословне перформансе имајући у виду да је 41% испитаника остварило раст промета у односу на претходни квартал (просечно повећање промета за 27%), док је 40% анкетираних одржало исти промет. Смањење промета у односу на први квартал 2024. године забележило је 19% анкетираних (у просеку за 24%).

Највећи број испитаника, чији је промет повећан у другом кварталу 2024. године, послује у делатности енергетике (53% анкетираних), туризму (52% анкетираних) и хемијској индустрији и фармацији и трговини (по 50% анкетираних). Са друге стране, 31% анкетираних из дрвне индустрије као и по четвртина испитаника из саобраћаја и текстилне индустрије је забележило пад промета у односу на први квартал 2024. године.

Половина испитаника (50%) очекује исти ниво промета у трећем кварталу 2024. године, 36% испитаника очекује побољшање перформанси, док 14% испитаника очекује смањење промета. Код анкетираних који очекују повећање промета, просечно очекивано повећање промета у односу на претходни квартал је 20%, док анкетирани који предвиђају смањење промета у просеку очекују нижи промет за 24%. Највећи оптимизам показују анкетирани из делатности енергетике и рударства - 48% испитаника очекује већи промет у трећем кварталу 2024. године. Значајнији раст промета у трећем кварталу 2024. године очекују и испитаници из туризма, грађевинске индустрије и комуналних делатности.

У односу на претходни квартал, пословна клима је у другом кварталу 2024. године – према мишљењу 68% испитаника непромењена, за 17% испитаника је боља, а за 15% анкетираних лошија. Више од половине испитаника очекује исту пословну климу и у трећем кварталу 2024, 27% анкетираних очекује побољшање климе, док 9% испитаника очекује лошију пословну климу у односу на други квартал.

Промет (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Пословна клима (промена у односу на претходни квартал, % анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Са друге стране, забрињава податак да трошкови инпута настављају да расту – у односу на први квартал 2024. године, повећани су код 46% испитаника. Поред тога, 21% анкетираних повећало је цене готових производа односно услуга, док је 74% анкетираних цене задржало непромењене у односу на претходни квартал.

Оцене кретања промета у другом кварталу 2024. године и очекивања за трећи квартал су релативно сличне – анкетирани из категорије средњих и великих предузећа су забележили најбоље резултате у другом кварталу (52% и 47% испитаника респективно се изјаснило да је реализовало раст промета у односу на претходни квартал), а такође и показују највећи оптимизам за трећи квартал, имајући у виду да 43% и 44% анкетираних из ових категорија респективно очекује раст међукварталног промета.

Промет према привредним гранама (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

реализација Q2 2024.

очекивање Q3 2024.

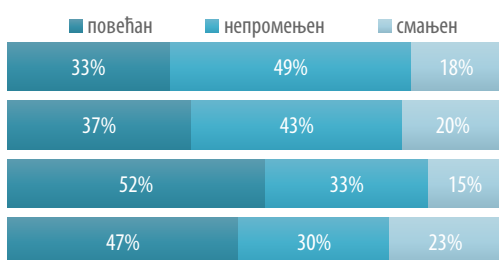

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

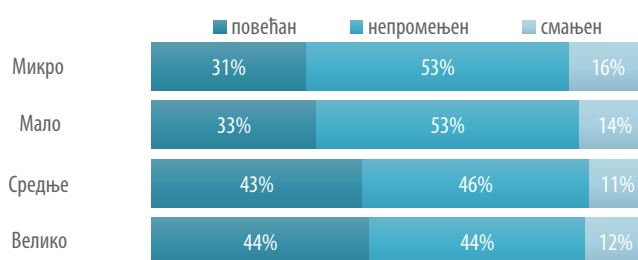
Напомена: Привредне гране сортиране су у опадајућем редоследу према критеријуму повећања промета.

Промет према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

реализација Q2 2024.

очекивање Q3 2024.

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Порески кредити за инвестиције у основна средства (машине и објекти)

Привредни субјекти истичу потребу да се врате порески кредити, који су раније били омогућени Законом о порезу на добит правних лица. Предлог је да се врати на снагу мера укинута 2014. године. Поново увођење пореског кредита за улагање у основна средства је мера коју подржавају сви привредни субјекти (посебно представници прерађивачке индустрије, извозници, али и представници услужног сектора).

Измена Закона о порезу на добит правних лица

- Иницијатива за измену одредаба члана 40. Закона о порезу на добит правних лица којима је прописана обавеза плаћања пореза по одбитку по основу откупа секундарних сировина и отпада искључиво за правна лица – резиденте Републике Србије, а чиме су правна лица, прерађивачи секундарних сировина и отпада са седиштем у Републици Србији, стављена у неравноправан положај у односу на правна лица са седиштем у иностранству. Усвајањем иницијативе олакшало би се пословање и даљи развој метало-прерађивачке индустрије у Републици Србији и отклонила неравноправност у тржишном положају резидентних правних лица која се баве откупом и прерадом секундарних сировина и отпада са нерезидентним правним лицима која обављају исту делатност.
- Омогућити смањење стопе пореза на добит правних лица са 15% на 10%.

Измена Закона о порезу на додату вредност

- На предлог чланица Групације рачуноводствених послова поднета је иницијатива да се продужи рок за предају пореске пријаве пореза на додату вредност надлежном пореском органу на прописаном обрасцу (Члан 50. став 1 Закона). Продужење рока би било са 15 дана по истеку пореског периода на период најкасније до краја месеца за порески период који се завршава у претходном месецу.
- Предлог да се промет и увоз сушеног воћа и поврћа уврсти на листу добара и услуга које се опорезују по посебној стопи пореза на додату вредност (Члан 23 Закона о ПДВ-у).
- Предлог за допуну члана 25. Закона о ПДВ-у, да се у пореско ослобађање укључе и услуге дезинфекције, дезинсекције и дератизације које пружају лица регистрована у области ветеринарских делатности.
- Удружење за туризам и Пословно удружење хотелско-угоститељске привреде - ХОРЕС покренуло је иницијативу за дефинисање пореског третмана напојница у хотелијерству и ресторатерству Републике Србије. Јавља се потреба да напојнице буду препознате у законским прописима, а предлаже се да се напојница лимитира и буде неопорезива до 10% вредности услуге, као и да се евидентира на рачуну. Сав приход од напојница изнад законом неопорезивог лимита, би био опорезован као и остали приход, како би се избегао ризик од злоупотребе. Такође, предложено је да се дефинише годишњи неопорезиви лимит дохотка (стимулација) од напојница по запосленом

Измена Закона о акцизама

- На иницијативу приватних железничких оператера усвојен је закључак о покретању иницијативе за остваривање права на рефакцију плаћених акциза на гориво које се користи у погонске сврхе при обављању железничког транспорта дизел вучом.

Корисне информације

Влада Републике Србије је усвојила повећање неопорезивог износа зараде од 25.000 динара. Продужено је и трајање олакшица за послодавце који запосле нова лица, уз испуњење законом предвиђених услова за још годину дана, тј. до краја 2024. године. (Члан 21в. и 21д. Закона о порезу на доходак грађана и чланова 45. и 45в Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање). Уредбом о изменама Уредбе о ближим условима, критеријумима и елементима за паушално опорезивање обвезника пореза на приходе од самосталне делатности, објављеним у „Сл. гласнику РС“, број 89/23, продужен је рок којим је било ограничено повећање пореске основице за предузетнике паушалце највише до 10% у односу на износ утврђен за претходну годину, на 2024. и 2025. годину.

Поводом усвајања новог Закона о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, број 35/23), који је Народна скупштина усвојила на седници одржаној 28. априла 2023. године, а који је ступио на снагу 7. маја 2023. године, Привредна комора Србије је у сарадњи са Унијом послодаваца Србије, а уз подршку Управе за безбедност и здравље на раду и Инспектората за рад Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, 3. априла 2024. године организовала „Интерактивну сесију“ на којој су представљене законске новине у области безбедности и здравља на раду.

Нови Закон, између осталог предвиђа нови круг лица одговорних за спровођење активности и мера у области безбедности и здравља на раду, доноси новине за рад на висини, у дубини и за радно место са повећаним ризиком, прецизније дефинише рад од куће и рад на даљину, а доноси и новине у вези са лекарским прегледима запослених, издавању и обнављању лиценци и континуираним обукама. Такође, поштрава се казнена одговорност. Закон ће бити у пуној примени од 7. маја 2025. године.

Искоришћеност капацитета и унапређење услова пословања

Анкетирани привредни субјекти су у другом кварталу 2024. године у просеку остварили искоришћеност капацитета од 74%.

Највећу искоришћеност капацитета у другом кварталу 2024. године забележили су испитаници из комуналних делатности (просечно коришћење капацитета је износило 80%), а потом следе анкетирани из делатности електронских комуникација (просечна искоришћеност капацитета је износила 78%) и грађевинске индустрије (просечна искоришћеност капацитета 76%). Са друге стране, најниже коришћење капацитета су имали анкетирани из туризма (просечна искоришћеност капацитета 67%).

Степен искоришћености капацитета у другом кварталу 2024. године је у великој мери повезан са величином предузећа: просечна искоришћеност капацитета се креће од 67% код микро предузећа до 80% код великих предузећа.

Ресурси остају кључни услов за унапређење пословања и већу искоришћеност капацитета, имајући у виду да је 54% анкетираних означило мање трошкове ресурса као кључни фактор ефикаснијег пословања. Као и у претходном истраживању, половина испитаника истиче и тражњу на домаћем тржишту и бољу расположивост ресурса као кључне факторе за већу искоришћеност капацитета.

Најзначајнији фактори за унапређење пословања (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Напомена: Анкетирани компаније имале су могућност вишеструког избора.

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Животна средина

Закон о управљању отпадом

Привредна комора Србије наставља са активностима активног укључивања у процес измена и допуна Закона о управљању отпадом кроз спровођење дијалога са привредом, као и прикупљања и обједињавања коментара са циљем решавања проблема и изазова са којима се суочава привреда у овој области.

Амбалажа, амбалажни отпад и депозитни систем

Поводом најављеног предлога измена Закона о амбалажи и амбалажном отпаду, од стране ресорног министарства, а којим се, између осталог, опредељује увођење депозитног система за једнократну амбалажу, планиран је наставак рада на анализи оправданости, спроводљивости и транспарентности система управљања амбалажним отпадом.

У том смислу, Привредна комора Србије је истрајна у томе да правовремено информише и укључи представнике привреде у процес активног учествовања на креирању регулаторног оквира повољног за сваки облик пословања, а све са циљем успостављања дијалога између свих заинтересованих страна на формулисању заједничког става о корацима неопходним за унапређење овог система.

Измене и допуне Закона о накнадама за коришћење јавних добара

Народна скупштина Републике Србије усвојила је Закон о изменама и допунама Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Сл. гласник РС”, бр. 92/23) који је у примени од 1. јануара 2024. године.

Најважније новине се односе на **накнаду за заштиту и унапређивање животне средине** („еко такса”), а пре свега, на нови рок за подношење пријаве за предметну накнаду. У том смислу, обвезник је дужан да поднесе пријаву за утврђивање накнаде надлежном органу јединице локалне самоуправе на чијој територији обвезник накнаде обавља активност до 30. априла, чиме је скраћен рок за подношење исте са 31. јула како је било раније прописано.

Закон о изменама и допунама Закона о накнадама за коришћење јавних добара прописује да се накнада плаћа квартално, у износу утврђеном решењем надлежног органа јединица локалне самоуправе (ЈЛС) сразмерно броју дана у тромесечју за које се накнада плаћа у односу на обавезу утврђену за календарску годину. Квартална обавеза плаћања накнаде доспева у року од 15 дана од дана истека тромесечја.

Поред тога, новим изменама и допунама Закона, а везано за плаћање „еко таксе”, између осталог, промењено је и следеће:

- обвезници плаћања су правна лица, предузетници и огранци страног правног лица,
- предузетници се разврставају по величини, док су раније сматрани микро правним лицима,
- укупна накнада не може бити већа од 0,4% укупног прихода (раније 0,4% прихода из редовног пословања - пословни приход),
- удружења која не остварују приходе на тржишту (финансирају се искључиво из чланарина, донација и сл.) нису обвезници (раније су удружења била обвезници, без изузетка) и др.

Спољнотрговинска активност

Од укупног броја анкетираних компанија, 52% је извозило своје производе и услуге, у другом кварталу 2024. године.

Повећан извоз у односу на претходни квартал имало је 30% анкетираних извозника и то у просеку за 43%, док је 49% испитаних извозника имало исти ниво извоза у другом кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал. Петина анкетираних извозника имала је смањен извоз у односу на претходни квартал, и то у просеку за 35%.

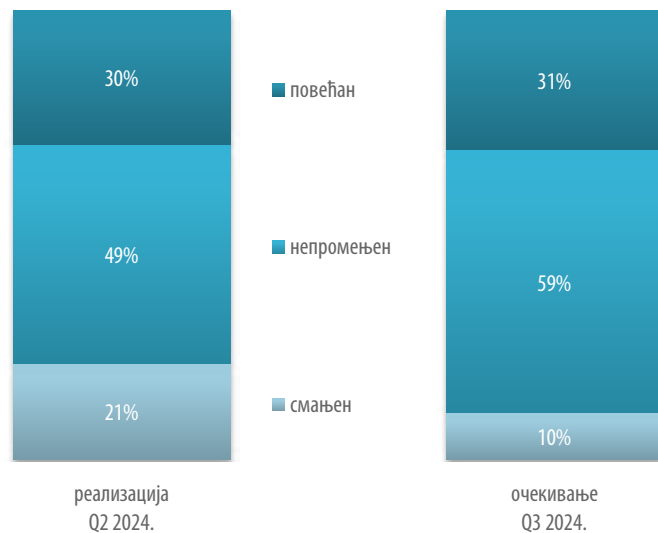
Највећи удео анкетираних извозника који су забележили раст извоза у другом кварталу 2024. године је из енергетике, пољопривреде и прехранбене индустрије и електронских комуникација, 42%, 38% и 35% испитаника респективно. За трећи квартал 2024. године, највећи оптимизам показују анкетирани извозници из дрвне индустрије, од којих 38% очекује међуквартални раст извоза. Значајније учешће извозника који очекују раст извоза у трећем кварталу је у пољопривреди и прехранбеној индустрији, 37% испитаника и делатности електронских комуникација, 35% испитаника.

Учешће извозника је убедљиво најниже код микро предузећа (28%). Испитаници из категорија микро и малих предузећа су у најмањој мери остварили раст извоза (24% односно 26% анкетираних извозника респективно имало је већи извоз у другом кварталу 2024. године у односу на претходни квартал).

Привредници показују оптимизам за трећи квартал 2024. године у погледу кретања извоза (31% очекује раст међукварталног извоза и то у просеку за 23%, док 59% очекује исти ниво извоза). Извозници који очекују смањење извоза, процењују да ће извоз у наредном кварталу бити мањи у просеку за 31%.

Од укупног броја анкетираних компанија, 52% је увозило у другом кварталу 2024. године, а повећан или исти обим увоза имало је 85% анкетираних увозника. За трећи квартал 2024. године, 89% анкетираних увозника очекује исти или повећан обим увоза у односу на претходни квартал.

Извоз (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=815).

Измене и допуне Закона о накнадама за коришћење јавних добара

Од најзначајнијих измена и допуна Закона издвајамо и оне којима се уређује плаћање накнаде за загађивање животне средине, а посебно накнаде за пластичне кесе. У том смислу, уређује се да се плаћање накнаде врши за све пластичне кесе осим компостабилних кеса по стандарду SRPS EN 13432:2005.

То значи да су обвезници накнаде и произвођачи, односно увозници биоразградивих кеса који су до сада били изузети од плаћања накнаде. Како су претходно обвезници били произвођачи и увозници полиетиленских кеса, наведеном изменом проширени су обвезници накнаде. С тим у вези, усвојено је смањење висине ове накнаде по тони са 26.644,26 на 8.000,00 динара (Прилог 6, Табела 1).

У „Сл. гласнику РС“, број 30/24, поред **Уредбе о критеријумима за одређивање активности које утичу на животну средину и износима накнада**, објављен је и нови **Правилник о изгледу, садржини и начину достављања пријаве за накнаду за заштиту и унапређивање животне средине**, који је ступио на снагу 6. априла 2024. године као и Уредба.

Према члану 4. Правилника, **пријава се подноси на Обрасцу 1, искључиво у електронском облику организационој јединици локалне самоуправе надлежној за утврђивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине**. Такође је предвиђено, а као изузеће¹, да се пријава на Обрасцу 1. за 2024. годину може поднети организационој јединици локалне самоуправе надлежној за утврђивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине, односно градској управи непосредно или путем поште.

¹ У вези са објавом са сајта Локалне пореске администрације, где се каже да услед измена изгледа и садржине пријаве за утврђивање накнаде за заштиту и унапређивање животне средине - **Правилник о изгледу, садржини и начину достављања пријаве за накнаду за заштиту и унапређивање животне средине („Сл. гласник РС“ бр. 30/24)**, подношење електронских пријава за 2024. годину је онемогућено. До усклађивања електронских образаца са новонасталим изменама, **пријаве се могу поднети надлежној организационој јединици локалне самоуправе, односно градској управи непосредно или путем поште.**

Интернационализација пословања - предлози привреде за додатну подршку

Пословно повезивање – организовани онлајн Б2Б пословни сусрети, хибридни догађаји

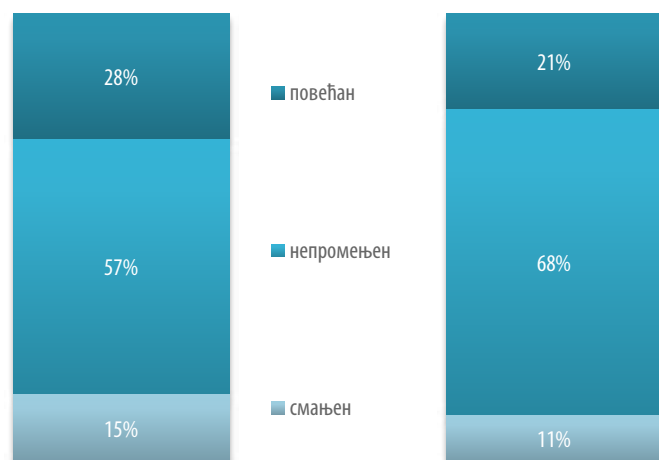
Привреда је заинтересована за организацију компанијских мисија, посете специјализованим, међународним сајмовима, учешће на хибридним догађајима и онлајн састанцима, а у циљу пословног повезивања и умрежавања са партнерима у иностранству. Фирме су такође заинтересоване да учествују на радионицама и обукама на следеће теме: дигитализација, зелена агенда, усаглашавање пословања са новим прописима ЕУ, могућност учешћа у новим ЕУ програмима (Хоризонт Европа, Програм јединственог тржишта, Дигитална Европа итд).

Министарству спољних послова упућна је иницијатива да преко дипломатских и конзуларних представништва прибави информације о условима под којима се у земљама од значаја за пословање привредних субјеката врши рефакција ПДВ обвезницима из Републике Србије. Наведене државе су: Република Италија, Република Грчка, Република Чешка, Република Пољска, Република Турска (у пуном обиму) и Република Бугарска.

Подстицаји и мере за стимулисање извоза

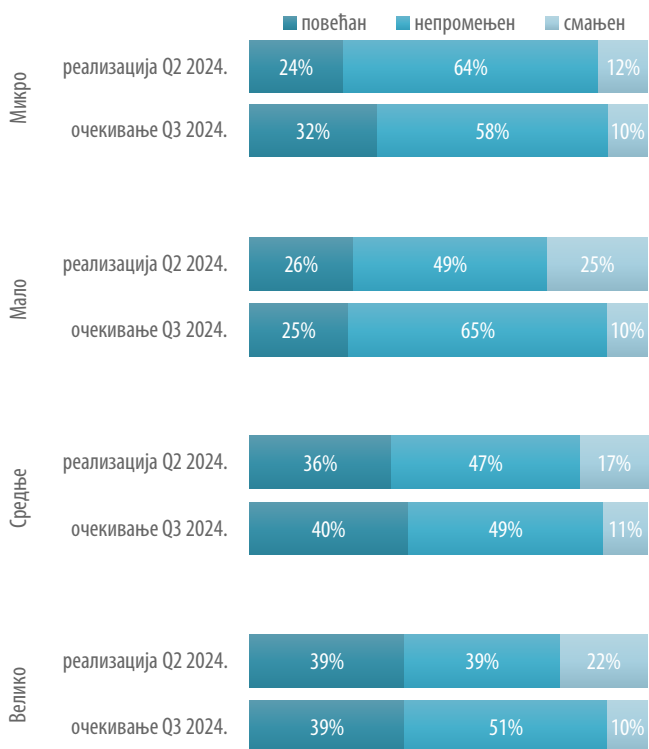
Размотрити увођење додатних мера и проширење постојећих мера економске политике са циљем стимулације извозника.

Увоз (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

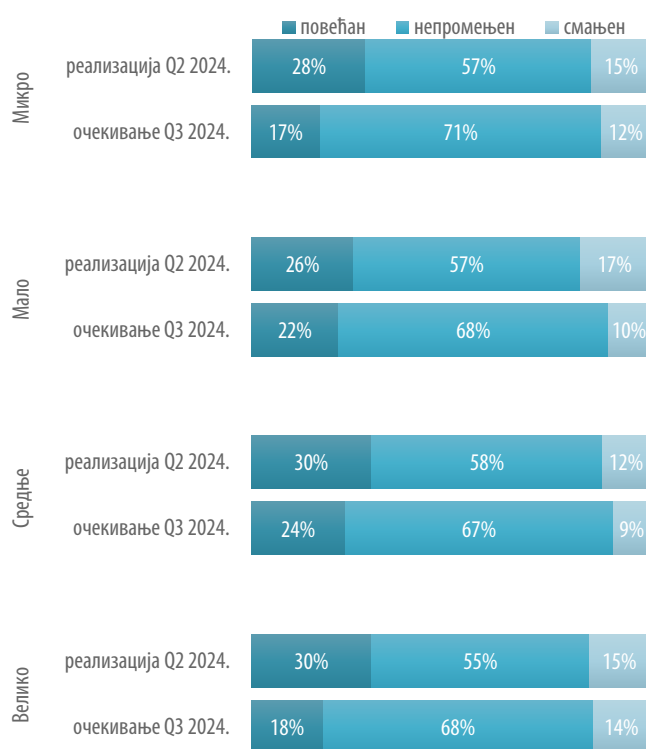
реализација Q2 2024.
Изор: Анкета ПКС (n=819).

Извоз према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=815).

Увоз према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=819).

Могућности за увозну супституцију

Две трећине анкетираних увозника (66%) изјавило је да се у земљи не производе производи, односно не пружају услуге које увозе, а које су им потребне за пословање. За анкетиране фирме које увозе репроматеријал, водећи разлог због којих не користе супституте произведене у Србији је неадекватан квалитет понуде на домаћем тржишту, као и висока цена истих производа, односно услуга домаћег порекла и опредељивање добављача у складу са уговорним обавезама према купцима.

Због чега увозите репроматеријал из иностранства? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=819).

Напомена: Анкетирани су имали могућност вишеструког избора.

Ликвидност

Охрабрује податак да 78% анкетираних фирми располаже са довољно финансијских средстава за оптимално финансирање пословања. За оптимално финансирање пословања код анкетираних, који су се изјаснили да не располажу довољним износом средстава за финансирање текућег пословања, у просеку недостаје 32% средстава. Такође, више од две трећине анкетираних се изјаснило да је у другом кварталу 2024. године располагало са довољно средстава за инвестиције.

Када је у питању ликвидност, са највећим изазовом се суочавају испитаници из комуналних делатности, имајући у виду да се 35% анкетираних из ове делатности изјаснило да не располажу са довољно средстава за оптимално финансирање актуелног пословања. Такође, проблем неликвидности је најизраженији код микро предузећа имајући у виду да 31% испитаника из ове категорије није располагало са довољно средстава за финансирање пословања, док са друге стране, свега 13% анкетираних из категорије великих предузећа се изјаснило да није ликвидно.

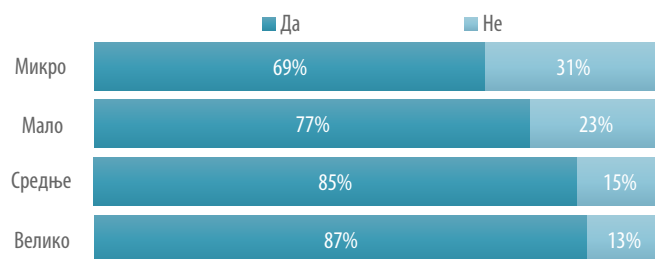
Да ли сте располагали са довољно средстава за оптимално финансирање текућег пословања? (% анкетираних, према привредним гранама)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Напомена: Недостајућа средства за оптимално финансирање актуелног пословања у оквиру привредних грана рангирана су у растућем редоследу, почев од привредне гране са најмањим уделом недостајућих средстава за оптимално финансирање у односу на расположива средства.

Да ли сте располагали са довољно средстава за оптимално финансирање текућег пословања? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Радна снага

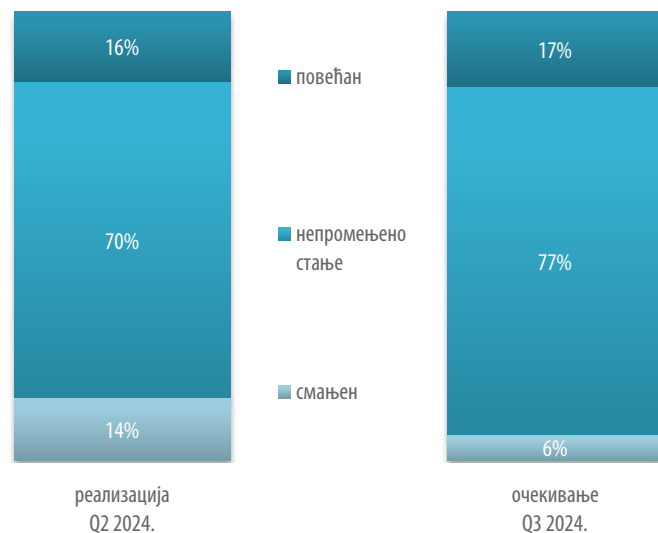
И у другом кварталу 2024. године запосленост је била стабилна имајући у виду да 86% анкетираних није смањило број запослених, као и да 94% испитаника не очекује смањење броја запослених у наредном кварталу.

У погледу радне снаге, највеће повећање броја запослених у другом кварталу 2024. године забележено је код предузећа из области електронских комуникација: од укупног броја испитаника из ове делатности, 24% је повећало број запослених. Такође, у поређењу са другим делатностима, испитаници из електронских комуникација очекују најзначајније повећање броја запослених и у трећем кварталу 2024. године (34% анкетираних), а потом следе испитаници из делатности грађевинаства (24% анкетираних).

Испитаници из категорије великих предузећа су у највећем броју повећали запосленост у другом кварталу 2024. године (22% анкетираних из ове групе), а такође показују и највећи оптимизам у погледу запошљавања у трећем кварталу ове године, имајући у виду да 23% анкетираних из ове групе очекује раст броја запослених.

Актуелна понуда радне снаге у земљи, у смислу образовних профила и радног искуства, одговара потребама 85% анкетираних. Међутим, забрињавајуће је да више од половине укупно анкетираних (58%) сматра да у Србији нема довољно адекватних кадрова.

Запосленост (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Дефицитарна занимања (20 најтраженијих)

Возач С/Е категорије, производни радник, варилац, машински инжењер, бравар, кувар, конобар, трговац, CNC оператер, грађевински техничар, инжењер електротехнике, армирач, зидар, руковалац грађевинском механизацијом, тесар, електротехничар, електричар, технолог, машински техничар, инжењер информационих технологија.

Хоризонталне теме од интереса за привреду

Смањење пореза и доприноса на зараде

Сукцесивно смањење пореза и доприноса на зараде у наредних пет година, како би са тренутних 63% смањило на 46%. Учешће пореза и доприноса у зарадама је високо у односу на земље у окружењу.

Да ли актуелна понуда радне снаге одговара потребама ваше компаније? (% анкетираних)

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Запосленост према привредним гранама (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

реализација Q2 2024.

очекивање Q3 2024.

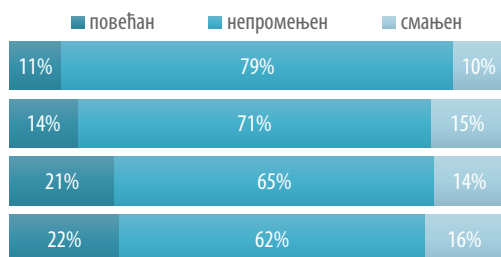

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

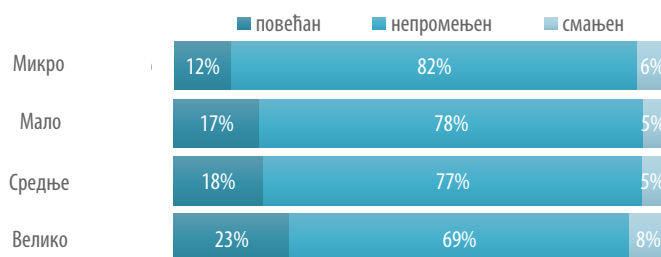
Напомена: Број радно ангажованих у оквиру привредних грана рангиран је у опадајућем редоследу, почев од привредне гране са највећим процентуалним повећањем броја радно ангажованих.

Запосленост према величини привредног друштва (у % анкетираних, у односу на претходни квартал)

реализација Q2 2024.

очекивање Q3 2024.

Извор: Анкета ПКС (n=1564).

Методолошке напомене

Промет. Промет у производним и услужним делатностима односи се на кретање пословних прихода привредних субјеката. Промена остварене вредности пословних прихода се изражава у процентима (%). Пословни приходи су приходи које је привредни субјект остварио из пословања, уско везани за делатност којом се бави. Састоје се од прихода од продаје робе, прихода од продаје производа и услуга, прихода од премија, субвенција, донација и других пословних прихода (по основу закупнина, чланарина и др).

Искоришћеност капацитета. Оцена степена искоришћености капацитета се врши на основу односа реализованог обима производње, односно услуга према обиму производње, односно услуга приликом највише могућег техничког коришћења инсталиране опреме. Посебна подобласт се односи на факторе који утичу на искоришћеност капацитета.

Спољнотрговинска активност. Код пословања са иностранством подела је извршена према ставовима и мишљењу привреде у вези са извозним потенцијалима и увозним потребама. Оцена извозног потенцијала обезбеђује се добијањем одговора на питања у вези са ставовима о очекиваној промени извоза. Постојеће и процењене увозне потребе добијају се путем одговора на питања у вези са ставовима о очекиваној промени увоза као и изјавом да ли на домаћем тржишту постоји производња увозних производа и избор објашњења због чега се увози из иностранства. На овај начин добија се увид у могућности за увозну супституцију.

Инвестиције. Код инвестиција, које подразумевају све врсте улагања у основна средства привредних субјеката са циљем унапређења пословања, оцењују се ставови у погледу реализованих и планираних инвестиција уз селекцију структуре планираних инвестиција, као посебну подобласт.

Радна снага. У погледу броја запослених (радно ангажованих по свим пословима у привредним субјектима, без обзира на врсту ангажовања – у или ван радног односа) оцењује се очекивана промена броја запослених као и оцена квалитета понуде радне снаге у земљи, уз опцију навођења потребних образовних профила.

Финансијски извори. У погледу финансијских извора захтевана је оцена структуре извора финансирања који се користе у пословању привредних субјеката (сопствена средства, кредити, буџетски подстицаји и остало), као и подобласти које се односе на ликвидност привредних субјеката и конкурисање за средства подстицаја.

Иновације. Код иновација, које подразумевају примену новог или значајно побољшаног производа, услуге или процеса, маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима пословног субјекта са окружењем, оцењују се ставови о иновативној активности привредних субјеката у претходном периоду.

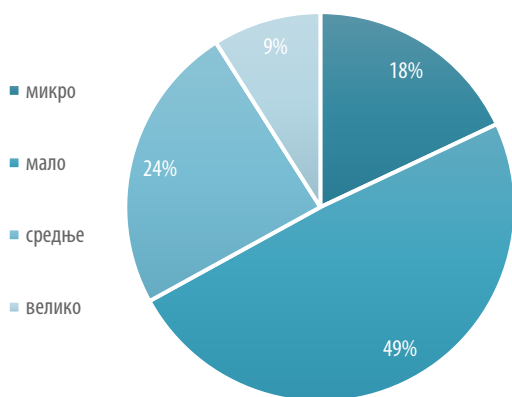
Анкета о пословној активности привредних субјеката у Републици Србији спроведена је на основу узорка. Величина узорка: $n=1.564$. Узорак је алоциран на подручју Републике Србије до нивоа гране. Оквир за избор узорка су активни привредни субјекти који послују на територији Републике Србије. Истраживањем нису обухваћени пословни субјекти из сектора К (Финансијске делатности и делатност осигурања) и О (Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање). Привредна комора Србије не располаже подацима о привредним субјектима с територије АП Косово и Метохија, стога они нису обухваћени узорком.

Период прикупљања података: од 1. до 19. јула 2024. године.

Истраживање је спроведено коришћењем CAWI (Computer Assisted Web Interview) и CATI методом (Computer Assisted Telephone Interview). Резултати истраживања су посматрани према дефинисаним критеријумима, односно областима у оквиру упитника према којима је посматран промет, пословни амбијент, спољнотрговинска размена, инвестиције, запосленост, извори финансирања и иновације у привредним субјектима који су одабрани да учествују у истраживању. Резултати су приказани кроз фреквенцију одговора, односно средње вредности. Није вршена пондерација добијених резултата. Сезонска компонента није искључена из података.

Према финансијским извештајима за 2022. годину привредни субјекти који су учествовали у истраживању су остварили укупан пословни приход од 23,6 милијарди евра, а према подацима ЦРОСО, у јуну 2024. године, привредни субјекти су имали 213.000 запослених.

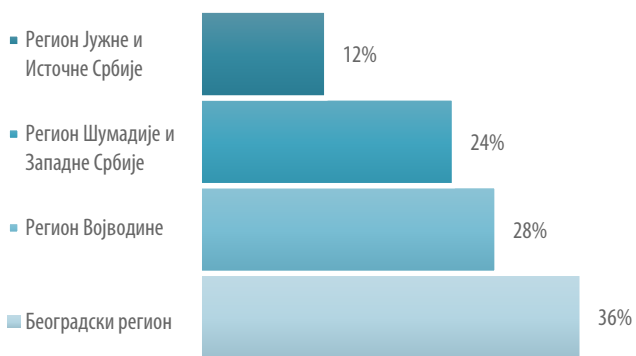
Структура узорка према величини анкетираних привредних друштава

Структура узорка према облику организовања анкетираних привредних субјеката

Структура анкетираних привредних субјеката према регионима у Републици Србији

Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације

Информисање чланица и стручне јавности о актуелностима у економском окружењу једна је од кључних услуга које пружа Привредна комора Србије.

Захваљујући редовној комуникацији са привредним субјектима и интерној бази података, креираној у сарадњи са релевантним институцијама и привредом, објављују се редовни економски извештаји и анализе:

Макроекономски индикатори (годишњи преглед) – табеларни преглед основних показатеља економских кретања у Републици Србији.

Макроекономски оквир (годишњи и квартални преглед) – преглед најзначајнијих макроекономских перформанси, актуелних трендова, монетарних и фискалних показатеља домаће привреде.

Секторске анализе PKS – детаљан преглед економске активности, подршке привреди, актуелних дешавања, иницијатива, прописа, актуелних тема по привредним гранама у земљи приказан у PKS електронским билтенима деветнаест удружења, који се објављују тромесечно.

Пословна активност привредних субјеката у Србији – извештај Привредне коморе Србије на основу анкете о трендовима у пословној активности привреде.

Подстицаји по секторима привреде – детаљан преглед свих врста подстицаја за секторе пољопривреде, индустрије и услуга на републичком нивоу.

Погодности за улагања у Републици Србији – преглед различитих погодности за инвестирање у Србији.

Макроекономске анализе и трендови (MAT) – најутицајнији стручни часопис у области макроекономских истраживања у земљи.

Барометар – публикација прати конјунктуру у домаћој индустрији и месечно информисање о показатељима привредних очекивања.

Стандардизовани спољнотрговински и економски извештаји – садрже месечне и годишње податке о спољнотрговинској робној размени, а приступ је омогућен свим привредним субјектима који су регистровани и пријављени на **PKS портал**.

Чланицама су, по посебним захтевима, на располагању информације о истраживању тржишта Србије (анализа по привредним гранама, регионима и општинама, билатерална сарадња са иностранством), као и информисање о актуелностима и трендовима на међународном финансијском и робном тржишту.

Контакт

Привредна комора Србије
Ресавска 13-15
11000 Београд

T: 0800 808 809

www.pks.rs
E: bis@pks.rs

#PKS
@Privrednakomora

Центар за стратешке анализе,
аналитику, планирање и
публикације

T: +381 11 3300 980

E: analitika@pks.rs

